

SUMMARY

Boychuk Witaliy, Hura Antonina, Maksymchuk Larysa. Professional orientation is one of the areas of preparation of high school students for future professional formation.

The article examines the problem of the development of career guidance for teachers of general secondary education institutions. It was determined that career guidance manifests itself as a relationship between educational, activity, personal, information-diagnostic, acmeological and complex scientific approaches. The tasks of the teacher's career-oriented work are defined: students' awareness of in-demand professions; knowledge about the requirements for each of the professions; the guidance of students towards an independent choice of profession; the formation of self-identity of high school students; organizing career guidance work according to the student's abilities.

It has been proven that currently career guidance work is carried out at the level of individual events in institutions of general secondary education, such training is not systematic. This requires the use of a systematic approach when developing career guidance programs. One of the ways out of this situation is the introduction of school autonomy. The following approaches should be used to develop career guidance: sociological, social-psychological, and differential-psychological. Each of the approaches proposed by the author reflects the psychological and physiological side of career guidance. In addition to general scientific approaches, a significant role in career guidance belongs to didactic principles: scientificity, systematicity, continuity, differentiation and individualization, connection of career guidance with practice.

Key words: students, teachers, career guidance, autonomous process, career guidance development directions, general pedagogical approaches, didactic principles.

УДК 377.047:004

Олександр Гуменний

Інститут професійної освіти НАПН України

ORCID ID 0000-0001-6596-3551

DOI 10.24139/2312-5993/2023.05-06/329-339

ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРИКІВ

З огляду на глобалізацію міжнародних економічних зв'язків та інтеграцію українського промислового виробництва в світову економіку, а також розвиток інформаційного суспільства, перед вітчизняною системою професійної освіти постають нові завдання. Сьогодні пріоритетом є підготовка конкурентоспроможних, творчих, висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно діяти в умовах функціональної складності та динамічності. Така потреба відображена в низці державних нормативних документів, включаючи Закон України «Про вищу освіту», Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», Національну стратегію розвитку освіти, а також Проект Концепції розвитку освіти України на 2015-2025 роки. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває створення умов для якісної підготовки фахівців-електриків, готових до комплексного вирішення професійних завдань. Політехнічні коледжі відіграють ключову роль у відповіді на потреби суспільства у професійних кадрах, забезпечуючи економічне зростання країни.

Метою статті є аналіз нових викликів перед системою професійної освіти України у контексті глобалізації та інформатизації суспільства, з акцентом на підготовку компетентних фахівців-електриків, готових відповідати сучасним економічним та технологічним вимогам

Ключові слова: глобалізація, професійна освіта, Smart-комплекси, інформаційне суспільство, конкурентоспроможність, динамічність, нормативні документи, базові компетентності майбутніх техніків-електриків.

Постановка проблеми. Актуальність проблеми визначається сучасними процесами глобалізації та інтеграції українського промислового виробництва у світовий економічний простір, а також переходом до інформаційного суспільства. Ці тенденції ставлять перед вітчизняною системою професійної освіти нові виклики, акцентуючи на необхідності підготовки конкурентоспроможних, креативних та висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно діяти у умовах функціональної складності, динамічності та невизначеності. Ця потреба відображена у низці державних нормативних документів, що підкреслює важливість створення відповідних умов для якісної підготовки фахівців-електриків, здатних вирішувати комплексні професійні завдання. У цьому контексті особливо актуальним є питання підвищення якості освіти у політехнічних коледжах, які мають оперативно реагувати на потреби суспільства у підготовці кваліфікованих кадрів, спроможних сприяти прискореному економічному зростанню країни.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідження професійної підготовки техніків-електриків в політехнічних коледжах залучає внесок видатних науковців, кожен з яких зосереджений на певній сфері в рамках широкого спектру питань. І. Солошин та Р. Собко висвітлюють аспекти підготовки майбутніх спеціалістів у електротехнічній галузі, акцентуючи на практичному застосуванні знань. Доповнюють цю тематику дослідженнями Н. Моторіна, К. Кіреєв, і Ю. Олійник, які розглядають теоретичні аспекти освіти і виклики, що стоять перед електротехнічною освітою.

У сфері науково-методичних засад формування професійної компетентності важливі внески зробили Л. Петренко та В. Петрук, які досліджують методики навчання у вищих технічних навчальних закладах. Їхня робота доповнюється аналізом О. Пономарьова та О. Шищенка, що зосереджені на підходах до викладання технічних дисциплін.

Компетентнісний підхід у навчанні, що є ключовим для сучасної освіти, розглядають І. Бех, І. Зимня, і А. Хуторський. Їхні роботи вказують на необхідність інтеграції компетенцій у навчальний процес як засобу підготовки фахівців, готових до викликів сучасного ринку праці.

Загальні питання професійної освіти висвітлюють О. Бітюцьких, І. Лебединський, підкреслюючи важливість теоретичної підготовки. Дослідження С. Назарова та Т. Точиліна доповнюють цю картину, розкриваючи специфіку освітнього процесу у вищих навчальних закладах.

У контексті організації освітнього процесу важливий внесок зроблено О. Вітюком, Т. Гуляєвою, які разом з О. Назаровою та Г. Шатковською досліджують особливості навчання у закладах I-II рівнів акредитації, акцентуючи на адаптації навчального процесу до сучасних вимог і потреб ринку праці. Їхні дослідження підкреслюють значення інноваційних підходів у навчанні та необхідність інтеграції практичних навичок з теоретичними знаннями.

Кожен із зазначених науковців вносить унікальний внесок у розвиток тематики професійної підготовки техніків-електриків, дозволяючи глибше зрозуміти як загальні, так і специфічні аспекти освітнього процесу у технічних спеціальностях. Їхні праці є основою для розробки ефективних методів навчання, які забезпечують якісну підготовку фахівців, спроможних відповідати вимогам сучасного робочого середовища та активно сприяти технологічному розвитку суспільства.

Мета статті полягає в аналізі викликів, що стоять перед системою професійної освіти в контексті глобалізації та інформатизації, з акцентом на підготовку кваліфікованих фахівців-електриків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упровадження проєктного підходу в освітній процес акцентує на розвитку критичного мислення та здатності студентів самостійно конструювати знання, що є фундаментальними для глибинного розуміння електротехнічних дисциплін. Цей метод викладання сприяє зануренню студентів в реальні робочі ситуації, де вони стикаються з комплексними завданнями, інтегруючи при цьому знання з різних галузей. Такі дослідники, як О. Вітюк, О. Горобець, розглядають проєктні технології не лише як навчальний інструмент, а й як спосіб формування у студентів навичок необхідних для подальшої професійної діяльності.

Ключові вимоги до використання проєктного методу в освіті включають визначення значущої проблеми або завдання, що потребують комплексного підходу і творчого дослідження для їх

вирішення, а також структурування проєкту з чітким визначенням етапів та очікуваних результатів. Студентська автономія та використання дослідницьких методів, таких як аналіз, синтез та корегування отриманих даних, є невід'ємною частиною процесу, що сприяє підвищенню якості освіти.

Матеріальний вимір результатів проєктів також має велике значення, оскільки він забезпечує візуалізацію та практичне застосування навчального матеріалу. Розробка конкретних продуктів, як-от відеоматеріали, презентації або прототипи приладів, демонструє практичну значущість та застосування теоретичних знань.

Проєктний підхід, таким чином, стає вагомим інструментом у розвитку базових компетентностей майбутніх техніків-електриків, забезпечуючи не тільки глибоке засвоєння теоретичних основ, але й набуття практичних навичок, необхідних для успішної кар'єри в електротехніці. Проєктний метод спонукає до активної участі в навчальному процесі, коли студенти займаються визначенням проблем, розробкою стратегій їх вирішення та критичним аналізом отриманих результатів. Це підсилює здатність до самостійного навчання та адаптації до змін, що є незамінними у сучасному динамічному робочому середовищі.

Реалізація проєктів, які включають міждисциплінарний зв'язок, уможлиблює студентам інтегрувати знання з різних наукових галузей, що є критично важливим для сучасного технічного спеціаліста. Розвиток цієї компетенції забезпечується через виконання проєктів, що вимагають комплексного підходу, включаючи аналітичні, технічні, інженерні та управлінські навички.

Проєктна робота також сприяє розвитку вмінь спілкування та командної взаємодії, оскільки багато проєктів потребують колаборації та обміну ідеями серед учасників. Врахування індивідуальних внесків та оцінка взаємодії в команді є необхідною частиною проєктної діяльності. Такі дослідження підкреслюють важливість проєктного методу як засобу формування не тільки специфічних технічних навичок, а й широкого спектру компетенцій, що забезпечать майбутнім технікам-електрикам необхідний фундамент для подальшого професійного та особистісного зростання.

Процес виконання проєктів перетворює студентів з пасивних спостерігачів у активних учасників освітнього процесу, надаючи їм центральну роль у власному навчанні. Ця активна роль включає

застосування різноманітних педагогічних форм і методів, таких як мозкові штурми, дискусії, індивідуальні та групові проєктні роботи, які доповнюються колаборативним навчанням, створенням портфоліо та рольовими іграми.

Сучасні освітні практики висувають на передній план Інтернет-технології, значення яких у навчальному процесі є незаперечним. У політехнічних коледжах ці технології і медіазасоби ефективні не тільки для самостійної роботи студентів, але й для аудиторних занять, даючи можливість використовувати мультимедійні курси, обчислювальні та лабораторні експерименти з віддаленим доступом, а також онлайн-експерименти.

Інтеграція методу проєктів і засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) досліджується в наукових роботах таких вчених, як М. Жалдак, О. Спірін. Вони визначають, що телекомунікаційні навчальні проєкти втілюють спільну навчально-пізнавальну та творчу діяльність студентів, організовану з використанням комп'ютерних телекомунікацій, що об'єднує їх навколо спільної мети та сприяє досягненню консолідованих результатів.

Таким чином, сучасні педагогічні методики та ІКТ відкривають нові можливості для залучення студентів у проєктну діяльність, сприяючи розвитку компетенцій та навичок, необхідних майбутнім фахівцям у сфері електротехніки.

Переходячи від широкого контексту сучасних освітніх методик та ролі ІКТ у підготовці майбутніх спеціалістів до більш специфічного аспекту освітнього процесу, стає очевидною важливість інтеграції інноваційних рішень на всіх етапах навчання. Серед таких нововведень особливе місце займають Smart-комплекси спеціальних предметів, що стають вирішальними у формуванні комплексного професійного багажу майбутніх техніків-електриків. Так, після того як було визначено потенціал сучасних освітніх методик та технологій для активізації проєктної діяльності студентів, природно зосередити увагу на конкретних інструментах, які ці методики реалізують, зокрема, на Smart-комплексах, що надають безмежні можливості для глибокого занурення у спеціалізовані дисципліни. Використання інтерактивних технологій та програмного забезпечення, що імітують реальні робочі сценарії, створюють умови студентам розробляти рішення для складних задач, що зустрічаються у професійній діяльності.

Варто звертати увагу на потенціал прикладного програмного забезпечення для забезпечення інтерактивності та ефективного зворотного зв'язку, що є ключовими елементами Smart-комплексів. Така інтерактивність сприяє активній участі студентів у навчальному процесі, підвищуючи їхню мотивацію та залученість.

Враховуючи потреби сучасного ринку праці, веб-квест як одна з сучасних технологій навчання, заслуговує на особливу увагу. Вона сприяє формуванню у студентів навичок критичного мислення, самостійної роботи з інформацією та ефективного використання ІКТ. У контексті використання Smart-комплексів, веб-квести можуть стати інструментом для розвитку здібностей студентів до самостійного пошуку, аналізу та застосування спеціалізованих знань у вирішенні практичних задач.

Основа методу веб-квестів, яка полягає у самостійному конструюванні знань та ефективному використанні ІКТ, безпосередньо відповідає меті Smart-комплексів. Такий підхід не тільки підсилює здатність студентів до самоорганізації та самонавчання, але й готує їх до роботи в умовах швидкоплинних технологічних змін, характерних для сучасної електротехнічної галузі.

Таким чином, інтеграція Smart-комплексів спеціальних предметів у навчальний процес має вирішальне значення для підготовки кваліфікованих і конкурентоспроможних майбутніх техніків-електриків. Ці комплекси сприяють створенню реалістичного навчального середовища, де студенти можуть випробовувати та вдосконалювати свої технічні вміння, а також розвивати розуміння теоретичних концепцій через практичний досвід. Особливо важливим є те, що Smart-комплекси дозволяють інтегрувати новітні технології та методики навчання, як-от веб-квести, що робить процес навчання не тільки ефективнішим, але й більш захоплюючим та відповідним до сучасних освітніх трендів.

Важливість використання ІКТ та інтерактивних методів у процесі навчання, особливо в контексті Smart-комплексів, не може бути переоцінена. Вони не тільки сприяють підвищенню залученості студентів, але й формують у них здатність адаптуватися до швидкозмінних умов робочого середовища сучасного світу. Використання цих комплексів під час вивчення загальнотехнічних та спеціалізованих дисциплін забезпечує студентам комплексний розвиток, готуючи їх до вирішення реальних професійних завдань.

Так, інтеграція веб-квест-технологій та інших інтерактивних методів навчання, за допомогою Smart-комплексів, відкриває нові можливості для підготовки майбутніх техніків-електриків. Це не тільки сприяє розвитку необхідних фахових компетенцій, але й виховує в студентів готовність до постійного самовдосконалення та навчання протягом усього життя, що є ключовим для успіху в будь-якій професійній сфері.

Підкреслюючи значення інновацій у підготовці майбутніх спеціалістів, особливо через використання веб-квест-технологій та інших інтерактивних методів в рамках Smart-комплексів, ми підкреслюємо нові можливості для ефективного навчання. Це не лише сприяє глибшому розумінню предмету, але й готує студентів до активного самовдосконалення і постійного навчання, ключових аспектів професійного розвитку у будь-якій сфері. Проведене нами дослідження лише підтверджує ці спостереження, виявляючи істотний вплив Smart-комплексів спецдисциплін на розвиток базових компетентностей у майбутніх техніків-електриків. Зібрані та проаналізовані дані з політехнічних коледжів вказують на ефективність такого підходу в освітньому процесі, підкріплюючи теоретичні міркування практичними результатами. Шляхом детального аналізу кількісних та якісних даних, а також застосування математично-статистичного оброблення, ми інтерпретували результати, які вказують на позитивний ефект від застосування цих технологій в освітньому процесі.

У експериментальну групу (ЕГ) було включено 50 студентів, які навчаються за спеціальністю «Монтаж і експлуатація електроустаткування підприємств і цивільних споруд» освітнього рівня молодший спеціаліст, напряму підготовки «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка». Контрольна група (КГ) складалася з 75 студентів цього ж освітнього рівня, але з трьох різних спеціальностей у цій же сфері.

Аналіз інтегрального показника сформованості базових компетентностей, що включає в себе ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний компоненти, дозволив виявити значні переваги в навчанні за допомогою Smart-комплексів. Це свідчить про ефективність інтегрованого підходу, який об'єднує фундаментальну предметну компетентність, інформаційну компетентність, а також компетентності у сфері самовдосконалення, саморозвитку та самоосвіти.

Результати дослідження підкреслюють важливість впровадження інноваційних технологічних рішень у процес підготовки фахівців у технічних дисциплінах, зокрема в електротехніці, і вказують на потребу подальшого розширення застосування Smart-комплексів для забезпечення високоякісної та сучасної освіти.

Щоб здійснити статистичний аналіз даних з дослідження, була розроблена спеціальна шкала для оцінки рівня інтегрального показника, який відображає сформованість базових компетентностей майбутніх техніків-електриків. Ця шкала допомагає кількісно оцінити рівень компетентностей, ступінь їх володіння та визначити області, де потрібне подальше вдосконалення.

Така шкала може включати різні рівні: низький, середній, та високий, кожен з яких відповідає певному діапазону балів. Це дозволяє більш точно класифікувати результати студентів та визначити відповідні області для вдосконалення освітньої програми або підходів до викладання (табл.1).

Таблиця 1

Шкала оцінки інтегрального показника рівня сформованості базових компетентностей майбутніх техніків-електриків

	A	B	C	D	E	F
	Інтегральний показник	Рівень	Показник, бали: нижня межа	Показник, бали: верхня межа	Показник, в/о: нижня межа	Показник, в/о: верхня межа
1						
2	W	низький	0	33,3	0	0,33
3		середній	33,4	66,6	0,34	0,66
4		високий	66,7	100	0,67	1

Щоб оцінити рівень сформованості когнітивного компонента фундаментальної предметної компетентності, було важливо визначити, наскільки майбутні техніки-електрики оволодівають базовими предметними знаннями. Це вимагало аналізу їх успішності під час вивчення дисциплін загальнотехнічного циклу, для чого були проведені комплексні письмові роботи на початку та в кінці експерименту.

Тести були розроблені з різними рівнями складності, щоб оцінити ступінь засвоєння знань. Використання такого підходу дозволило визначити не лише базовий рівень знань студентів, але й виявити розбіжності у навчальних досягненнях між контрольною та експериментальною групами перед початком та після завершення формульованого експерименту. Такий метод дозволив отримати цінну інформацію про ефективність використання Smart-комплексів у освітньому процесі.

Аналіз результатів письмових робіт дав змогу встановити істотні відмінності в успішності між студентами, що вивчали матеріал традиційним способом, і тими, хто використовував Smart-комплекси. Зокрема, це стосується рівнів навчальних досягнень, які були визначені в кінці експерименту. Виявлені дані вказують на позитивний вплив інтерактивного та інтегрованого навчання на глибину засвоєння знань та на розвиток базових компетентностей у майбутніх техніків-електриків.

Таблиця 2

Моніторинг рівня освоєння фундаментальних дисциплін майбутніми фахівцями у сфері електротехніки

▲	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	Рівні	Кількість студентів II курсу. До експерименту, контрольна група	Відсотки: до експерименту, контрольна група	Кількість студентів II курсу. До експерименту, експериментальна група	Відсотки: до експерименту, експериментальна група	Кількість студентів II курсу. Після експерименту, контрольна група	Відсотки: після експерименту, контрольна група	Кількість студентів II курсу. Після експерименту, експериментальна група	Відсотки: після експерименту, експериментальна група
1									
2	I	157	64.6%	166	69.2%	157	64.6%	135	56.3%
3	II	52	21.4%	44	18.3%	48	19.8%	62	25.8%
4	III	34	14.0%	30	12.5%	38	15.6%	43	17.9%
5	Всього	243	100%	240	100%	243	100%	240	100%
6									

Вивчення даних у таблиці 2 виявило, що більшість студентів у контрольній та експериментальній групах спочатку зосереджені на першому, або початковому рівні навчальних досягнень. Не виявлено значних змін у розподілі рівнів після впровадження заходів, спрямованих на формування базових компетентностей майбутніх електротехніків. Проте в експериментальних групах спостерігається позитивний тренд: зменшення кількості студентів із низькими досягненнями на 12,9% та збільшення частки студентів, які досягли середнього (II) рівня на 25,8% (у порівнянні з 18,3% до початку експерименту) та високого (III) рівня — на 17,9% (порівняно з 12,5% на старті експерименту).

Висновки. У дослідженні професійної підготовки техніків-електриків в політехнічних коледжах виявлено ряд ключових аспектів, що вимагають уваги. Встановлено, що глобалізація та інформатизація суспільства створюють нові виклики для системи освіти, зокрема у підготовці висококваліфікованих фахівців у галузі електротехніки. Аналіз наукових досліджень показує необхідність інтеграції теоретичних знань з практичними навичками, застосування компетентнісного підходу до навчання та впровадження інноваційних освітніх технологій.

Перспективи подальших розвідок напруму.

1. Розробка та впровадження інтерактивних цифрових платформ і віртуальних лабораторій для підвищення ефективності навчального процесу.

2. Створення міждисциплінарних освітніх програм, які поєднують електротехніку з іншими галузями знань, зокрема, з ІТ-технологіями, для підготовки фахівців нового покоління.

3. Упровадження програм неперервної професійної освіти, що дозволить фахівцям оновлювати знання та навички відповідно до сучасних вимог ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>. (*Law of Ukraine "On Higher Education" dated July 1, 2014 No. 1556-VII*. Access mode: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>)

Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>. (*Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 23, 2011 No. 1341 "On approval of the National Framework of Qualifications"*. Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>).

Національна стратегія розвитку освіти України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (*National Strategy of Education Development of Ukraine*. Access mode: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>).

Проект концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років. Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/project_30102014.doc. (*The project of the concept of the development of education in Ukraine for the period 2015-2025*. Access mode: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/project_30102014.doc).

SUMMARY

Humennyi Oleksandr. Development of basic competencies of future electrical technicians.

In light of the globalization of international economic relations and the integration of Ukrainian industrial production into the global economy, as well as the development of the information society, new tasks arise for the domestic professional education system. Today's priority is the preparation of competitive, creative, highly qualified specialists capable of effectively operating in conditions of functional complexity and dynamism. Such a need is reflected in a series of state regulatory documents, including the Law of Ukraine "On Higher Education", Sectoral Standards of Higher Education, the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the National Qualifications Framework", the National Strategy for Education Development, and the Project Concept of Education Development in Ukraine for 2015-2025. In this context, creating conditions for the quality training of electricians capable of comprehensively solving professional tasks gains exceptional relevance. Polytechnic colleges play a key role in responding to societal needs for professional staff, ensuring the country's economic growth.

The aim of the article is to analyze the new challenges facing the Ukrainian professional education system in the context of globalization and the informatization of society, with an emphasis on preparing competent electricians ready to meet modern economic and technological requirements.

Key words: globalization, professional education, Smart complexes, information society, competitiveness, dynamism, regulatory documents, basic competencies of future electrical technicians.

УДК 378

Олена Семенов

Сумський державний педагогічний університет імені А. С Макаренка
ORCID ID 0000-0002-8697-8602

Олена Козлова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С Макаренка
ORCID ID 0000-0003-1626-5188

Юрій Штика

Сумський державний педагогічний університет імені А. С Макаренка
ORCID ID 0000-0002-6187-2860

DOI 10.24139/2312-5993/2023.05-06/339-351

ОСОБИСТІТЬ ВИКЛАДАЧА-ДОСЛІДНИКА У ВИМІРАХ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

У статті зацентрована увага на рисах особистості викладача-дослідника у вимірах педагогічного дискурсу. Джерельною базою слугують праці доктора педагогічних наук Дмитра Олександровича Козлова, спогади фахівців про колегу, безпосереднє спілкування з викладачем дослідником, досліджені за допомогою взаємопов'язаних загальнонаукових та конкретно-наукових методів: термінологічного аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення. У 32 роки молодий дослідник переніс складну кардіооперацію й отримав інвалідність другої групи, тому наукова праця Дмитра Козлова стала результатом справді надлюдських зусиль, засвідчила не лише працьовитість, а й неординарні здібності педагога: у 35 років успішно захистив кандидатську дисертацію, а в сорок один – докторську дисертацію.

У статті акцентована увага на становленні дослідника, викладацькій діяльності, науковому партнерстві наукового консультанта та докторанта, рисах особистості дослідника, які окреслили науковці, колеги Д.Козлова: інтелігентність, ерудованість, філософський оптимізм, толерантність, моральні чесноти, відданість справі, готовність ділитися знаннями. Праці педагога-дослідника дають можливість досягнути мовно-творчу індивідуальність особистості з широким діапазоном знань, проникливим розумом. Поняття «інноваційна культура особистості» вчений розглядав як динамічну характеристику особистості, її готовність, здібності та здатності до створення, прийняття, поширення й верифікації інновацій, володіння такими ключовими якостями, як творчість, інтуїтивність, ризикованість, амбіційність, сміливість і далекоглядність. Результатом творчого таланту дослідника є розроблена концепція інноваційної культури та її становлення під час менеджерської підготовки керівника освітньої установи.